

Research Article/Araştırma Makalesi

Ergenlerde (12-18 Yaş) Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Psikolojik Sağlamlığın Aracı Rolü*

The Mediating Role of Psychological Resilience in the Relationship Between Attachment Styles and Psychological Symptoms in Adolescents (Ages 12-18)

Sare YAVAŞ¹
Esra Gül KOÇYİĞİT²

<https://doi.org/10.15659/tjss.2025.021>

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ergen bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin etkisini inceleyerek, bağlanma stillerinin psikolojik belirtiler üzerindeki etkisinde psikolojik sağlamlık olgusunun aracılık etkisinin olup olmadığını incelemektir. Örneklem 12- 18 yaş arasındaki 403 ergen katılımcıdan oluşmaktadır. Verilerin elde edilmesinde; yaş, cinsiyet, öğrenim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sıralaması ve anne-baba eğitim durumunu içeren Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba ve Akran Bağlanması Envanteri, Kısa Semptom Envanteri ve Çocuk-Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergen bireylerde anne-baba ile akran bağlılığı arttığında, psikolojik belirtilerin görülme sıklığı azaldığı tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlığın bu süreçte dahil edilmesi ile söz konusu psikolojik belirtilerin görülme düzeyinin daha da azalacağı tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık, anne -baba -akran bağlılığını destekleyerek psikolojik belirtiler üzerindeki negatif etkiyi azaltmaktadır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasında önemli bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Anne-baba-akran bağlanma düzeyinin, psikolojik belirtilere etkisinde, psikolojik sağlamlığın negatif etkiyi %169 oranında azaltarak aracılık rolü üstlendiği görülmüştür. Bu bağlamda, psikolojik sağlamlık, psikolojik belirtilerin görülmesini engellemeye anne-baba-akran bağlılığını destekleyerek önemli bir rol oynamaktadır. Bu analizler sonucunda araştırmanın temel hipotezleri desteklenmiş olup ergenlerdeki bağlanma stilleri, psikolojik sağlamlık ve psikolojik belirtiler arasındaki karmaşık ilişkileri anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: ergen, bağlanma, bağlanma stilleri, psikolojik belirti, psikolojik sağlamlık

*Makale tezden üretilmiştir.

¹Altınbaş Üniversitesi, Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi, saredgr@hotmail.com, ORCID:0000-0002-2633-3175

²Dr. Öğr. Üyesi, Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, esragulkoçyigit@gmail.com, ORCID:0000-0001-5491-8579

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effect of socio-demographic characteristics of adolescent individuals and to examine whether psychological resilience has a mediating effect on the effect of attachment styles on psychological symptoms. The sample consists of 403 adolescent participants between the ages of 12-18. The DemographiInformation Form, which includes age, gender, education level, number of siblings, birth order and parental education status, the Parent-Father and Peer Attachment Inventory, the Brief Symptom Inventory and the Child-Adolescent Psychological Resilience Scale were used to obtain the data. According to the results of the study, it is determined that when the parent-peer bonding increases in adolescent individuals, the frequency of psychological symptoms decreases. It has been determined that the level of occurrence of these psychological symptoms will decrease even more with the inclusion of psychological resilience in this process. Psychological resilience increases the negative effect on psychological symptoms by supporting parent-peer bonding. According to the results obtained, a significant correlation was found between attachment styles and psychological symptoms. It is observed that the level of parent-peer attachment plays a mediating role in the effect of psychological symptoms by increasing the negative effect of psychological resilience by 169%. In this context, psychological resilience plays an important role in preventing the occurrence of psychological symptoms by supporting parent-peer attachment. As a result of these analyses, the basic hypotheses of the study were supported and contribute to our understanding of the complex relationships between attachment styles, psychological resilience and psychological symptoms in adolescents.

Keywords: adolescent, attachment, attachment styles, psychological symptom, resilience

Giriş

Ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik arasında yer alan ve kimlik gelişimi açısından kritik bir evreyi temsil eden bir dönemdir (Karakuş, 2012; Morsünbül & Çok 2011). Bireylerin çoğunlukla uyumsuzluk yaşadığı bu süreç, aynı zamanda kimliğin belirginleştiği, duygusal özyönetimin sağlandığı ve problem çözme becerilerinin geliştiği önemli bir gelişim aşamasıdır (Guzey & Başbuğ, 2016). Ergenlik döneminde birey; psikolojik, zihinsel, biyolojik ve sosyal açılardan olgunlaşmaya başlar. Bu süreçte en dikkat çekici gelişme, ergenin birey olarak kendisini ve kimlik algısını keşfetmesidir. Akademik başarı ve sosyal ilişkiler, ergen bireylerin yaşamında önemli bir yer tutar. Sosyal, akademik ve mesleki doyumu ise bireyin potansiyelini gerçekleştirme düzeyiyle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Eriş & İkiz, 2013).

Kişi, ilk sosyal ilişkisini ebeveynleriyle kurar ve bu ilişki, bireyin gelişiminde belirleyici bir rol oynar. Bu bağlamda, çocuk-ebeveyn ilişkisini konu alan en etkili kuramlardan biri Bowlby ve Ainsworth tarafından geliştirilen bağlanma kuramıdır (Alagöz, 2019). Bowlby'nin ortaya koyduğu bağlanma kuramı, bireyin bağ kurma ve ilişkiler geliştirme sürecini açıklamaktadır. Doğumla birlikte çocuk ile bakım veren arasında duygusal bir bağ oluşur ve özellikle anne ile kurulan güvenli ilişki, ilerleyen yaşamda sağlıklı bağlanmaların temelini oluşturur. Bu bağlamda Bowlby, bağlanmanın bireyin psikolojik sağlığı ve kişilik gelişimi ile doğrudan ilişkili olduğunu savunmaktadır.

Bağlanma stilleriyle ilgili literatürde çeşitli sınıflandırmalar mevcuttur. Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin kuramını temel alarak geliştirdikleri "Dörtlü Bağlanma Modeli" ile bireylerin kendilerine ve başkalarına yönelik zihinsel temsillerinin olumlu ya da olumsuz olma durumuna bağlı olarak bağlanma stillerinin farklılaştığını ileri sürmektedir. Bu modelde güvenli (rahat, özerk), saplantılı, kayıtsız (yakınlığa kayıtsız, karşıt-bağımlı) ve korkulu (sosyal olarak kaçınan) olmak üzere dört bağlanma stili tanımlanmıştır. Literatürde birçok araştırmacı, bağlanma stillerinin bireylerin psikolojik durumları üzerinde belirleyici olabileceğini ortaya koymuştur (Bindal, 2018).

Güvenli bağlanma, çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına duyarlı ebeveynlerle kurduğu sağlıklı bir ilişkiyi ifade ederken; güvensiz bağlanma, ilgisiz veya tutarsız ebeveynlik yaklaşımlarına karşı gelişen, işlevsel olmayan bir bağlanma biçimidir (Alagöz, 2019). Bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar, güvensiz bağlanmanın psikolojik semptomlarla pozitif, güvenli bağlanmanın ise negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (Andiç, 2013; Mikulincer & Shaver, 2012; Shorey & Snyder, 2006; Sümer vd., 2009).

Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin çeşitli psikopatolojilerle ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Örneğin, Wei vd. (2005) ve Cantazaro ve Wei (2010), kaygılı bağlanmanın depresyonla pozitif bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Doron vd. (2012), obsesif kompulsif bozukluğun hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma stilleriyle ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Ein-Dor vd. (2010), bağlanma stilleri ile travma sonrası stres bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada ise (Sümer vd., 2009), depresyon, obsesif-kompulsif bozukluk veya panik bozukluğu tanısı alan bireylerin, tanı almamış bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek kaygılı bağlanma geliştirdikleri saptanmıştır. Aynı çalışmada depresyon tanısı alan bireylerin, diğer psikopatolojik tanılara sahip bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde kaçınma davranışı sergilediği ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, farklı psikopatolojilerin farklı bağlanma stilleriyle ilişkili olabileceğini ve bu ilişkilerin kültürel bağlama göre çeşitlilik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Mikulincer ve Shaver (2012), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin psikolojik tedavilere daha olumlu yanıt verdiklerini belirtmektedir. Ancak aynı zamanda, bağlanma stiline psikopatolojinin gelişiminde tek başına açıklayıcı bir faktör olmadığına da dikkat çekmektedir. Bu noktada, biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin de sürece etki eden değişkenler olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Psikoloji alanında ruh sağlığının tanımlanması çeşitli ölçütlere bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte, bireylerin günlük işlevselliğini olumsuz etkileyen, duygusal ve davranışsal düzeyde tekrar eden problemler, ruh sağlığı bozukluğu kapsamında değerlendirilmektedir (Öztürk & Uluşahin, 2016). Bu kapsamda Şahin ve Durak (1994) tarafından geliştirilen Kısa Semptom Envanteri, bireylerdeki psikolojik semptomları değerlendirmek amacıyla kullanılmakta; anksiyete, depresyon, obsesif-kompulsif düşünceler, somatizasyon, kişilerarası duyarlılık, fobik anksiyete, öfke-düşmanlık, paranoid düşünceler ve psikotizm gibi alt boyutları içermektedir. Bu bağlamda, psikolojik belirtiler, bireyin işlevselliğini olumsuz etkileyen ve çeşitli bozuklukların tanımlanmasında kullanılan temel göstergelerdir (Cevizci & Müezzini, 2019; Tuğlacı, 2002).

Psikolojik sağlamlık kavramı, ilk kez 1950’li yıllarda literatürde yer almış ve Latince “resiliens” sözcüğünden türetilmiştir. Bu kavram, bir cismin esnekliği ve eski haline dönebilme yeteneğini ifade eder. Bu temel anlayıştan yola çıkarak Garnezy (1993), Kumpfer (2002) ve Ramirez (2007), psikolojik sağlamlığı stres, hastalık veya travmatik yaşantılar sonrasında bireyin toparlanma ve yeniden işlevsellik kazanma kapasitesi olarak tanımlamışlardır. Amerikan Psikoloji Birliği’ne (APA) göre psikolojik sağlamlık; travma, kriz, sağlık sorunları veya ekonomik zorluklar gibi stresli yaşam olayları karşısında bireyin başarılı bir şekilde uyum sağlayabilme sürecidir. Bu özellik, doğuştan gelen bir kapasite olmasından ziyade geliştirilebilen bir beceriler bütünüdür (Aydın, 2018).

Psikolojik sağlamlık kavramı için evrensel bir tanım bulunmamakla birlikte, genel tanımlar; bu özelliğin dinamik bir süreç olduğunu, bireyin risk faktörlerine rağmen iç ve dış çevreyle sağlıklı bir uyum kurabildiğini ve yeterlilik geliştirebildiğini vurgulamaktadır (Demircioğlu & Yoldaş,

2019). İnsanlar yaşam boyunca farklı stresörlerle karşı karşıya kalabilir ve bu durumlarla başa çıkma biçimleri bireysel farklılıklar gösterebilir (Aydın, 2018). Bazı bireyler bu zorluklarla baş etmede zorlanırken, bazıları olumlu başa çıkma stratejileri geliştirerek daha uyumlu bir tavır sergileyebilmektedir (Akar, 2018). Bu bağlamda psikolojik sağlamlık; olumlu başa çıkma becerileri, yeterlilik duygusu ve çevresel uyum gibi bileşenleri içeren çok yönlü bir kavram olarak ele alınmaktadır (Karcı & Balcı Çelik, 2024).

Masten'e (1994) göre psikolojik sağlamlık, bireyin olumsuz çevresel koşullara karşı uyum sağlayabilmesinde rol oynayan tüm faktörlerin etkileşimini kapsamaktadır. Mevcut literatür, psikolojik sağlamlığın üç temel bileşeni bulunduğuna işaret etmektedir: Risk faktörleri, koruyucu faktörler ve pozitif uyum (Gizir, 2007; Rutter, 1999; Savi Çakar vd., 2014). Risk faktörleri, bireyin savunmasızlığını artıran stresli yaşam olaylarını ve olumsuz çevresel koşulları ifade ederken; koruyucu faktörler, bu riskleri azaltan ve bireyin uyum kapasitesini artıran bireysel, ailesel ve çevresel destek unsurlarını kapsamaktadır (Kumpfer, 2002; Norman, 2000). Koruyucu faktörler arasında bireysel mizaç, zekâ düzeyi, duygusal düzenleme becerileri ve bağlanma stilleri gibi kişilik özellikleri yer almaktadır (Masten, 2001; Masten & Coastworth, 1998). Bu doğrultuda, bağlanma stili ile psikolojik uyum arasındaki ilişkiler göz önüne alındığında, bu çalışmada üçüncü değişken olarak psikolojik sağlamlık incelenmiştir. Wang & Gordon (1994) göre, herhangi bir değişkenin risk ya da koruyucu faktör olarak tanımlanabilmesi için belirli bir ölçüt olmamakla birlikte; bireysel, ailesel ve çevresel bağlamlar dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, ergen bireylerde bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rol oynayıp oynamadığını incelemektir. Alanyazın incelendiğinde, bu üç değişkenin farklı araştırmalarda bireysel olarak veya başka değişkenlerle birlikte ele alındığı görülmektedir. Ancak, bağlanma stilleri, psikolojik belirtiler ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin birlikte değerlendirildiği bir çalışmanın literatürde yer almaması, bu araştırmanın özgün katkısını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, ilgili bilim alanına ve gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalara katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmanın evrenini, 12-18 yaş aralığında yer alan ergen bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde ikamet eden ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 403 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar, Küçükçekmece ilçesinde bulunan Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve ortaokullarda 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasından, tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Öğrenciler rastgele seçilmiş olup, her sınıf düzeyinden eşit sayıda katılımcı sağlanmıştır. Katılımcılara ilişkin herhangi bir dışlanma kriteri belirtilmemiştir.

Araştırma verileri, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda, araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla uygulanmış ölçek formları yoluyla toplanmıştır. Her bir katılımcının ölçekleri tamamlaması ortalama 12 dakika sürmüştür. Veri toplama süreci 2023 yılı Mayıs ayında tamamlanmış, verilerin analizi ise aynı yılın Ağustos ayında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, 2023 yılında Altınbaş Üniversitesi Psikoloji Bölümü yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır.

Araştırma, 12-18 yaş aralığındaki bireylerle yürütüldüğü için öncelikle yasal velilerden bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla izin alınmıştır. Ayrıca, katılımcıların kimlik bilgilerinin kesinlikle gizli tutulacağı ve verilen yanıtların yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı,

demografik bilgi formu aracılığıyla katılımcılara açıklanmıştır. Çalışma, Altınbaş Üniversitesi Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve herhangi bir risk unsuru taşımadığına karar verilerek onaylanmıştır (Evrak Tarihi ve Sayısı: 17.03.2023 - 47246).

Veri Toplama Araçları

Sosyo-demografik Bilgi Formu

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulan ve kişisel bilgilere yönelik yedi sorudan oluşan bir form hazırlanmıştır. Bu formda; cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, sınıf düzeyi, aile yapısı ile anne ve babanın eğitim düzeyine ilişkin sorular yer almaktadır.

Anne-Baba ve Akran Bağlanması Envanteri

Armsden ve Greenberg (1987) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Kocayörük (2010) tarafından yapılan ölçek, toplam 54 ifadeden oluşmakta ve “Anne ile ilişki”, “Baba ile ilişki” ile “Yakın arkadaşlarla ilişki” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli Likert tipiyle puanlanan ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları oldukça yüksek bulunmuştur: anneye bağlanma için Cronbach alfa değeri $\alpha = 0.91$, babaya bağlanma için $\alpha = 0.92$, akranlara bağlanma için ise $\alpha = 0.89$ ’dur.

Kısa Semptom Envanteri

Derogatis (1992) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Şahin vd. (2002) tarafından uyarlanan envanter, toplam 53 maddeden oluşmakta ve beş alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlar; anksiyete (13 madde), depresyon (12 madde), olumsuz benlik (12 madde), somatizasyon (9 madde) ve hostilite (7 madde) şeklindedir. Ölçekte maddeler 0 (Hiç) ile 4 (Çok Fazla) arasında puanlanmaktadır. Envanterin genel iç tutarlılık katsayısı yüksek bulunmuş olup, Cronbach alfa değeri 0.94 olarak hesaplanmıştır.

Çocuk-Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Liebenberg vd. (2012) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Arslan (2015) tarafından uyarlanan ölçek, 12 maddeden oluşmakta ve beşli Likert tipi bir yapıya sahiptir. Tek boyutlu bir ölçme aracı olan ölçeğin, Arslan (2015) tarafından yapılan güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Ölçeklerden elde edilen verilere yönelik analizlerde, demografik değişkenlere ait kategorik soruların yanıtları frekans analizi ile değerlendirilmiş; sonuçlar tablolar halinde «n» (sayı) ve «%» (yüzde) olarak sunulmuştur. Anne-Baba-Akran Bağlanması Ölçeği, Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri’ne ait maddelerin ortalama ve standart sapma değerleri analiz edilmiştir. Hangi istatistiksel testlerin uygulanacağına karar vermeden önce, verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle değerlendirilmiş, ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu görülmüş ve bu doğrultuda verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna varılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2013). Ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş, analizler SPSS v23 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide

psikolojik sağlamlığın aracı rolünü belirlemek amacıyla AMOS 24.0 programı ile Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kurulmuştur. Aracılık etkisi, bootstrap yöntemi ile test edilmiştir. Ayrıca, çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri Cronbach's Alpha katsayısı ile değerlendirilmiş ve ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Güvenirlik Analizleri

	Cronbach's Alpha	N
Anne Bağlılık Ölçeği	,923	18
Baba Bağlılık Ölçeği	,942	18
Akran Bağlılık Ölçeği	,909	18
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	,808	12
Kısa Semptom Envanteri	,964	53

Bulgular

Tablo 2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-Demografik Veriler		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	198	49,1
	Kadın	205	50,9
Sınıf	7. sınıf	69	17,1
	8. sınıf	69	17,1
	9. sınıf	67	16,6
	10. sınıf	65	16,1
	11. sınıf	64	15,9
	12. sınıf	69	17,1
Kardeş Sayısı	1 kardeş	37	9,2
	2 kardeş	203	50,4
	3 kardeş	123	30,5
	4 kardeş ve üzeri	40	9,9
Çocuk Sırası	İlk çocuk	204	50,6
	İkinci çocuk	141	35,0
	3 ve üzeri	58	14,4
Aile Birliktelik	Ayrı yaşıyorlar	31	7,7
	Birlikte yaşıyorlar	372	92,3
Anne Eğitim	İlkokul ve altı	85	21,1
	Ortaokul	141	35,0
	Lise	66	16,4
	Üniversite ve üzeri	111	27,5
Baba Eğitim	İlkokul ve altı	58	14,4
	Ortaokul	137	34,0
	Lise	66	16,4
	Üniversite ve üzeri	142	35,2
Total		403	100,0

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı değerlendirildiğinde; %50,9'unun kadın, %17,1'inin 7,8 ve 12. Sınıf olduğu, %50,4'ünün 2 kardeş, %50,6'sının ilk çocuk, 92,3'ünün anne ve babasının birlikte yaşadığı, %35'inin annesi ortaokul mezunu, %35,2'sinin babası üniversite ve üzeri düzeyde mezun oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Bağlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	Sd.	t	p*
Anne Bağlılık	Erkek	198	67,25	14,186	,242	,809
	Kadın	205	66,90	14,770		
Baba Bağlılık	Erkek	198	62,17	17,149	2,601	,010
	Kadın	205	57,52	18,668		
Akran Bağlılığı	Erkek	198	65,45	15,094	-1,872	,062
	Kadın	205	68,17	14,037		

*Bağımsız Örneklem t testi

Cinsiyete göre bağıllık ölçeği ve alt boyutları değerlendirildiğinde; baba bağıllık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.010$). Sonuçlara göre erkeklerin baba bağıllık düzeyi, kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Sınıfa Göre Bağıllık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Sınıf	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anne Bağıllık	7. sınıf	69	70,30	12,889	1,829	,106
	8. sınıf	69	69,67	12,992		
	9. sınıf	67	65,93	14,241		
	10. sınıf	65	65,28	14,936		
	11. sınıf	64	66,31	14,599		
	12. sınıf	69	64,74	16,449		
Baba Bağıllık	7. sınıf	69	64,16	16,736	2,776	,018**
	8. sınıf	69	63,80	15,394		
	9. sınıf	67	56,97	19,872		
	10. sınıf	65	59,86	16,697		
	11. sınıf	64	58,52	20,131		
	12. sınıf	69	55,33	18,056		
Akran Bağlılığı	7. sınıf	69	67,29	15,110	,793	,555
	8. sınıf	69	64,13	15,133		
	9. sınıf	67	66,69	14,814		
	10. sınıf	65	66,29	14,093		
	11. sınıf	64	68,64	13,511		
	12. sınıf	69	68,04	14,940		

*ANOVA **Games-Howell post hoc analizi

Sınıfa göre bağıllık ölçeği ve alt boyutları değerlendirildiğinde; baba bağıllık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.010$). Farkın hangi gruplara arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Levene testi değerlendirilerek ($p<0.05$), Games Howell post hoc analizi uygulanmıştır. Sonuçlara göre 7 ve 8. Sınıfların diğer sınıflara göre baba bağıllık düzeyi, kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Kardeş Sayısına ve Doğum Sırasına Göre Bağıllık Ölçeği ve Alt Boyutlarının değerlendirilmesi

Kardeş sayısına ve doğum sırasına göre bağıllık ölçeği ve alt boyutları değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre anne-baba-akran bağıllığı kardeş sayısı değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo 5. Aile Birliktelik Durumuna Göre Bağlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Birliktelik	N	Ort.	Sd.	t	p*
Anne Bağlılık	Ayrı yaşıyorlar	31	62,13	14,186	-1,986	,048
	Birlikte yaşıyorlar	372	67,48	14,770		
Baba Bağlılık	Ayrı yaşıyorlar	31	46,81	17,149	-4,256	,000
	Birlikte yaşıyorlar	372	60,88	18,668		
Akran Bağlılığı	Ayrı yaşıyorlar	31	64,10	15,094	-1,085	,279
	Birlikte yaşıyorlar	372	67,06	14,037		

*Bağımsız Örneklem t testi

Aile birlikteliği durumuna göre Bağlılık Ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, anne bağlılık ($p=0.048$) ve baba bağlılık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur ($p=0.010$). Sonuçlara göre, birlikte yaşayan ailelerin, ayrı yaşayanlara kıyasla anne ve baba bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine Göre Bağlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Anne Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anne Bağlılık	İlkokul ve altı	85	63,54	14,289	2,750	,043**
	Ortaokul	141	66,89	13,823		
	Lise	66	68,27	13,411		
	Üniversite ve üzeri	111	69,29	15,627		
Baba Bağlılık	İlkokul ve altı	85	57,44	16,936	1,144	,331
	Ortaokul	141	59,16	17,262		
	Lise	66	60,44	19,390		
	Üniversite ve üzeri	111	62,05	19,030		
Akran Bağlılığı	İlkokul ve altı	85	63,07	14,912	2,609	,051
	Ortaokul	141	67,14	14,459		
	Lise	66	68,17	13,854		
	Üniversite ve üzeri	111	68,52	14,693		

*ANOVA **Hochbergs GT2 post hoc

Anne eğitim düzeyine göre Bağlılık Ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, anneye bağlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p=0.043$). Gruplar arasındaki farkın hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla Levene testi uygulanmış ve eşit varyans varsayımının sağlandığı görüldüğü için ($p>0.05$), Hochberg's GT2 post hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, annesi üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan bireylerin anneye bağlılık düzeylerinin, annesi ilkokul ve altı eğitim düzeyinde olan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Baba Eğitim Düzeyine Göre Bağlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Baba Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anne Bağlılık	İlkokul ve altı	58	65,40	14,136	5,430	,001
	Ortaokul	137	64,01	14,580		
	Lise	66	67,12	13,692		
	Üniversite ve üzeri	142	70,68	14,185		
Baba Bağlılık	İlkokul ve altı	58	56,34	18,283	2,458	,062
	Ortaokul	137	58,28	18,848		
	Lise	66	59,33	16,783		
	Üniversite ve üzeri	142	62,89	17,493		
Akran Bağlılığı	İlkokul ve altı	58	64,36	15,423	,915	,434
	Ortaokul	137	66,69	14,024		
	Lise	66	66,58	15,165		
	Üniversite ve üzeri	142	68,09	14,581		

*ANOVA **Hochbergs GT2 post hoc

Baba eğitim düzeyine göre Bağlılık Ölçeği ve alt boyutları incelendiğinde, anneye bağlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0.001$). Gruplar arasındaki farkın hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla Levene testi uygulanmış ve varyansların homojen olduğu görülerek ($p>0.05$), Hochberg's GT2 post hoc analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, babası üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin anneye bağlılık düzeyleri, babası ilkokul ve altı eğitim düzeyinde olan bireylere göre daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	Sd.	t	p*
Psikolojik Sağlamlık	Erkek	198	42,19	8,459	-,719	,473
	Kadın	205	42,80	8,662		

*Bağımsız Örneklem t testi

Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuç, psikolojik sağlamlık düzeyinin cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir.

Sınıfa ve Kardeş Sayısına Göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Değerlendirilmesi

Sınıfa ve kardeş sayısına göre psikolojik sağlamlık ölçeği değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre psikolojik sağlamlık düzeyi sınıf değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Doğum Sırası ve Aile Birliktelik Durumuna Göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Değerlendirilmesi

Doğum sırasına ve aile birliktelik durumuna göre psikolojik sağlamlık ölçeği değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre psikolojik sağlamlık düzeyi doğum sırası değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo 9. Anne Eğitim Düzeyine Göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Değerlendirilmesi

	Anne Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Psikolojik Sağlamlık	İlkokul ve altı	85	40,84	8,043	2,014	,111
	Ortaokul	141	42,57	8,496		
	Lise	66	42,24	9,917		
	Üniversite ve üzeri	111	43,84	8,015		

*ANOVA

Anne eğitim düzeyine göre psikolojik sağlamlık ölçeği değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre psikolojik sağlamlık düzeyi anne eğitim değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo 10. Baba Eğitim Düzeyine Göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Değerlendirilmesi

	Baba Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Psikolojik Sağlamlık	İlkokul ve altı	58	41,60	7,542	3,668	,012
	Ortaokul	137	41,23	8,876		
	Lise	66	41,88	8,834		
	Üniversite ve üzeri	142	44,37	8,260		

*ANOVA **Hochbergs GT2 post hoc

Baba eğitim düzeyine göre Psikolojik Sağlamlık Ölçeği değerlendirildiğinde, baba bağılılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir ($p=0.012$). Gruplar arasındaki farkın hangi seviyelerde olduğunu belirlemek amacıyla Levene testi uygulanmış ve varyansların homojen olduğu anlaşılmıştır ($p>0.05$). Ardından gerçekleştirilen Hochberg's GT2 post hoc analizi sonucunda, babası üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerin baba bağılılık düzeylerinin, babası ortaokul mezunu olan bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Cinsiyete Göre Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Ort.	Sd.	t	p*
Anksiyete	Erkek	198	20,25	11,995	-2,877	,004
	Kadın	205	23,75	12,403		
Depresyon	Erkek	198	21,65	12,004	-3,542	,000
	Kadın	205	25,84	11,786		
Olumsuz benlik	Erkek	198	19,07	11,562	-2,666	,008
	Kadın	205	22,18	11,845		
Somatizasyon	Erkek	198	12,24	8,798	-1,809	,071
	Kadın	205	13,79	8,381		
Hostilite	Erkek	198	14,01	6,358	-2,224	,027
	Kadın	205	15,40	6,277		
KSE (Genel)	Erkek	198	87,22	45,462	-3,042	,003
	Kadın	205	100,97	45,280		

*Bağımsız Örneklem t testi

Cinsiyete göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; anksiyete ($p=0.004$), depresyon ($p=0.000$), olumsuz benlik ($p=0.008$), hostilite ($p=0.027$) ve ölçek genelinde ($p=0.003$) istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre, kadınların anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, hostilite ve genel psikolojik belirtilerinin, erkeklere göre daha ileri düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Sınıfa Göre Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Sınıf	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anksiyete	7. sınıf	69	21,86	12,231	,337	,891
	8. sınıf	69	21,88	12,497		
	9. sınıf	67	22,93	11,838		
	10. sınıf	65	23,15	12,008		
	11. sınıf	64	21,67	12,861		
	12. sınıf	69	20,77	12,728		
Depresyon	7. sınıf	69	21,61	12,481	,867	,503
	8. sınıf	69	23,48	11,601		
	9. sınıf	67	25,33	11,382		
	10. sınıf	65	24,66	11,181		
	11. sınıf	64	24,70	12,829		
	12. sınıf	69	23,07	12,836		
Olumsuz benlik	7. sınıf	69	21,00	12,471	,262	,934
	8. sınıf	69	20,38	11,761		
	9. sınıf	67	21,67	11,722		
	10. sınıf	65	21,15	10,276		
	11. sınıf	64	19,83	13,130		
	12. sınıf	69	19,88	11,555		
Somatizasyon	7. sınıf	69	13,00	9,133	,154	,979
	8. sınıf	69	12,84	7,966		
	9. sınıf	67	13,43	8,466		
	10. sınıf	65	13,58	8,730		
	11. sınıf	64	12,91	9,086		
	12. sınıf	69	12,45	8,547		
Hostilite	7. sınıf	69	13,61	6,988	2,641	,023
	8. sınıf	69	14,19	6,035		
	9. sınıf	67	15,79	6,222		
	10. sınıf	65	16,43	5,494		
	11. sınıf	64	15,14	6,551		
	12. sınıf	69	13,30	6,288		
KSE (Genel)	7. sınıf	69	91,07	48,936	,519	,762
	8. sınıf	69	92,77	43,760		
	9. sınıf	67	99,15	44,062		
	10. sınıf	65	98,98	42,330		
	11. sınıf	64	94,25	49,455		
	12. sınıf	69	89,48	46,814		

*ANOVA *Tukey post hoc

Sınıfa göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; hostilite düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.023$). Farkın hangi gruplara arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Levene testi değerlendirilerek ($p>0.05$), Tukey post hoc analizi uygulanmıştır. Sonuçlara göre, 7 ve 12. Sınıfların hostilite düzeyleri 10. Sınıflara göre daha düşük bulunmuştur.

Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına Göre Kısa Semptom Envanteri Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

Kardeş sayısına ve doğum sırasına göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre psikolojik belirtiler kardeş sayısı değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo 13. Aile Birliktelik Durumuna Göre Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Birliktelik	n	Ort.	Sd.	t	p*
Anksiyete	Ayrı yaşıyorlar	31	25,81	11,995	2,175	,036
	Birlikte yaşıyorlar	372	21,72	12,403		
Depresyon	Ayrı yaşıyorlar	31	28,84	12,004	2,444	,015
	Birlikte yaşıyorlar	372	23,36	11,786		
Olumsuz benlik	Ayrı yaşıyorlar	31	25,29	11,562	2,290	,006
	Birlikte yaşıyorlar	372	20,27	11,845		
Somatizasyon	Ayrı yaşıyorlar	31	16,13	8,798	2,094	,037
	Birlikte yaşıyorlar	372	12,77	8,381		
Hostilite	Ayrı yaşıyorlar	31	16,97	6,358	2,063	,040
	Birlikte yaşıyorlar	372	14,53	6,277		
KSE (Genel)	Ayrı yaşıyorlar	31	113,03	45,462	2,393	,005
	Birlikte yaşıyorlar	372	92,65	45,280		

*Bağımsız Örneklem t testi

Aile birliktelik durumuna göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; anksiyete ($p=0.036$), depresyon ($p=0.015$), olumsuz benlik ($p=0.006$), somatizasyon ($p=0.037$), hostilite ($p=0.040$) ve ölçek genelinde ($p=0.005$) istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre, anne babası ayrı yaşayanların, birlikte olanlara göre anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve genel psikolojik belirtilerinin, erkeklere göre daha ileri düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Anne Eğitim Düzeyine Göre Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Anne Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anksiyete	İlkokul ve altı	85	23,04	12,689	,914	,434
	Ortaokul	141	21,99	11,967		
	Lise	66	19,91	13,514		
	Üniversite ve üzeri	111	22,58	11,717		
Depresyon	İlkokul ve altı	85	25,28	12,150	,857	,463
	Ortaokul	141	23,72	11,040		
	Lise	66	22,12	12,812		
	Üniversite ve üzeri	111	23,69	12,790		
Olumsuz benlik	İlkokul ve altı	85	23,44	12,064	3,187	,024**
	Ortaokul	141	20,64	11,640		
	Lise	66	17,53	12,205		
	Üniversite ve üzeri	111	20,40	11,180		
Somatizasyon	İlkokul ve altı	85	13,85	9,053	,716	,543
	Ortaokul	141	12,49	8,062		
	Lise	66	12,30	9,346		
	Üniversite ve üzeri	111	13,52	8,528		
Hostilite	İlkokul ve altı	85	14,75	6,523	1,055	,368
	Ortaokul	141	14,82	6,401		
	Lise	66	13,53	6,742		
	Üniversite ve üzeri	111	15,26	5,882		
KSE (Genel)	İlkokul ve altı	85	100,35	47,915	1,360	,255
	Ortaokul	141	93,67	43,489		
	Lise	66	85,39	49,582		
	Üniversite ve üzeri	111	95,45	44,569		

*ANOVA **Hochbergs GT2 post hoc

Anne eğitim düzeyine göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; olumsuzluk benlik düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.024$). Farkın hangi gruplara arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Levene testi değerlendirilerek ($p>0.05$), Hochbergs GT2 post hoc analizi uygulanmıştır. Sonuçlara göre, baba eğitim düzeyi lise olanların, ilkokul ve altında olanlara göre olumsuz benlik düzeyleri düşük bulunmuştur.

Tablo 15. Baba Eğitim Düzeyine Göre Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

	Baba Eğitim	N	Ort.	Sd.	f	p*
Anksiyete	İlkokul ve altı	58	23,59	12,968	1,211	,306
	Ortaokul	137	23,06	12,415		
	Lise	66	20,61	12,227		
	Üniversite ve üzeri	142	21,07	11,954		
Depresyon	İlkokul ve altı	58	25,59	12,642	2,102	,099
	Ortaokul	137	25,22	12,099		
	Lise	66	22,23	11,282		
	Üniversite ve üzeri	142	22,38	11,998		
Olumsuz benlik	İlkokul ve altı	58	23,47	12,499	2,109	,099
	Ortaokul	137	21,39	12,233		
	Lise	66	19,24	11,138		
	Üniversite ve üzeri	142	19,44	11,216		
Somatizasyon	İlkokul ve altı	58	14,03	8,704	1,771	,152
	Ortaokul	137	14,04	9,249		
	Lise	66	11,77	8,388		
	Üniversite ve üzeri	142	12,23	7,946		
Hostilite	İlkokul ve altı	58	14,83	6,890	,932	,425
	Ortaokul	137	15,34	6,361		
	Lise	66	13,85	6,006		
	Üniversite ve üzeri	142	14,47	6,263		
KSE (Genel)	İlkokul ve altı	58	101,50	49,712	1,935	,123
	Ortaokul	137	99,05	46,829		
	Lise	66	87,70	43,686		
	Üniversite ve üzeri	142	89,60	43,695		

*ANOVA

Baba eğitim düzeyine göre kısa semptom envanteri alt boyutları değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Sonuçlara göre psikolojik belirtiler baba eğitim değişkeni açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo 16. Anne-Baba-Akran Bağlılık, Psikolojik Dayanıklılık ve Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

		Anne Bağ- lılık	Baba Bağ- lılık	Akran Bağ- lılığı	Psikolo- jik Sağ- lamlık
Psikolojik Sağlamlık	R	,554**	,493**	,419**	
	P	,000	,000	,000	
Anksiyete	R	-,331**	-,399**	-,365**	-,372**
	P	,000	,000	,000	,000
Depresyon	R	-,406**	-,476**	-,326**	-,427**
	P	,000	,000	,000	,000
Olumsuz benlik	R	-,410**	-,420**	-,382**	-,402**
	P	,000	,000	,000	,000
Somatizasyon	R	-,299**	-,330**	-,303**	-,319**
	P	,000	,000	,000	,000
Hostilite	R	-,340**	-,355**	-,277**	-,360**
	P	,000	,000	,000	,000
KSE (Genel)	R	-,405**	-,452**	-,377**	-,425**
	P	,000	,000	,000	,000

Anne-Baba-Akran Bağlılık, Psikolojik Dayanıklılık ve Kısa Semptom Envanteri (Psikolojik Belirtiler) arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; psikolojik sağlamlık ile anne bağlılık ($r=,554$ $p=,000$), baba bağlılık ($r=,493$ $p=,000$) ve akran bağlılık ($r=,419$ $p=,000$) arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuçlara göre bireylerin anne-baba-akran bağlılıkları arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyleri de artacaktır.

Psikolojik sağlamlık ile anksiyete ($r= -,372$ $p=,000$), depresyon ($r= -,427$ $p=,000$), olumsuz benlik ($r= -,402$ $p=,000$), somatizasyon ($r= -,319$ $p=,000$), hostilite ($r= -,360$ $p=,000$) ve genel psikolojik belirtiler ($r= -,425$ $p=,000$) arasında negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuçlara göre psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve genel psikolojik belirtiler azalacaktır.

Anne bağlılığı ile anksiyete ($r= -,331$ $p=,000$), depresyon ($r= -,406$ $p=,000$), olumsuz benlik ($r= -,410$ $p=,000$), somatizasyon ($r= -,299$ $p=,000$), hostilite ($r= -,340$ $p=,000$) ve genel psikolojik belirtiler ($r= -,405$ $p=,000$) arasında negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuçlara göre anne bağlılık düzeyi arttıkça, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve genel psikolojik belirtiler azalacaktır.

Baba bağlılığı ile anksiyete ($r= -,399$ $p=,000$), depresyon ($r= -,476$ $p=,000$), olumsuz benlik ($r= -,420$ $p=,000$), somatizasyon ($r= -,330$ $p=,000$), hostilite ($r= -,355$ $p=,000$) ve genel psikolojik belirtiler ($r= -,452$ $p=,000$) arasında negatif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuçlara göre baba bağlılık düzeyi arttıkça, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve genel psikolojik belirtiler azalacaktır.

Akran bağlılığı ile anksiyete ($r= -,365$ $p=,000$), depresyon ($r= -,326$ $p=,000$), olumsuz benlik ($r= -,382$ $p=,000$), somatizasyon ($r= -,303$ $p=,000$), hostilite ($r= -,277$ $p=,000$) ve genel psikolojik belirtiler ($r= -,377$ $p=,000$) arasında negatif yönde düşük-orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sonuçlara göre akran bağlılık düzeyi arttıkça, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite ve genel psikolojik belirtiler azalacaktır.

Ergenlerde (12-18 Yaş) Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Psikolojik Sağlamlığın Aracı Rolünün Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Değerlendirilmesi

Ergenler (12-18 yaş) üzerinde bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın aracı rolünü değerlendiren analizde, ilgili boyutlar ve ölçeklerin anlamlılık düzeyleri ile regresyon katsayıları geçerli bulunmuştur. Modifikasyon önerilerine göre; Baba Bağlılık ile Anne Bağlılık ve Akran Bağlılık, ayrıca Anksiyete ile Somatizasyon alt boyutları arasında modifikasyon önerilmiştir. Modifikasyon işlemleri yapılmadan önce elde edilen uyum indeksleri şu şekildedir: [$\chi^2/SD = 4,196$ ($p=0,000$); GFI = 0,944; AGFI = 0,900; RMSEA = 0,089; CFI = 0,965]. Boyutlar arasındaki olası kuramsal ilişkiler dikkate alınarak bu öneriler doğrultusunda modifikasyonlar gerçekleştirilmiştir. Uyumlu modelin görseli Şekil 1’de sunulmuş, ölçeğin son haline ait uyum indeksleri ve karşılık gelen referans değerler ise Tablo 25’te yer almıştır.

Tablo 17. Modele İlişkin Uyum İndeks Değerleri

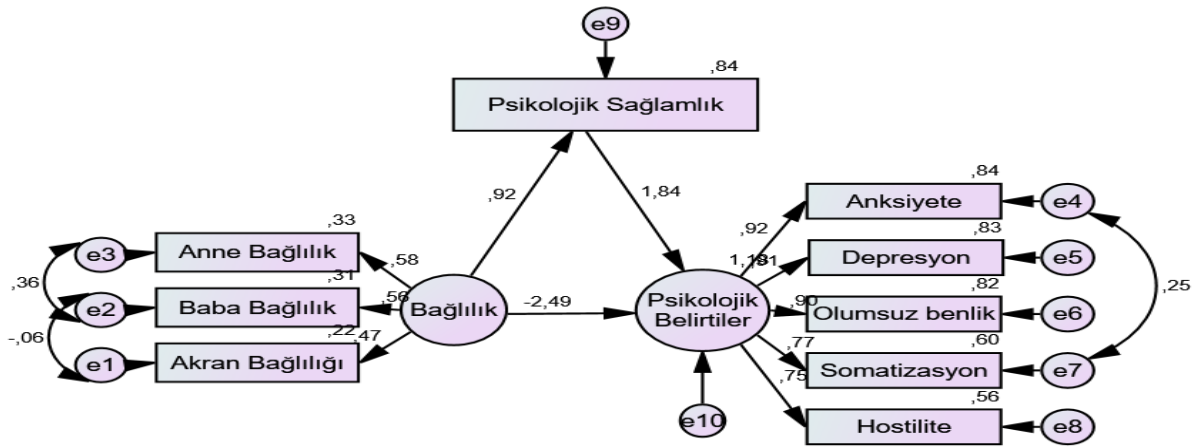
	Uyum İndeksleri	Uygulama Sonuçları	İyi Uyum	Kabul Edilebilir	Sonuç
X²/sd	Ki-Kare/Serbestlik Derecesi	2,495	<3	3< (X ² /df) <5	İyi Uyum
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation (Yaklaşımın Hata Karekökü Ortalaması)	0.061	<0,05	<0,08	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	Comparative Fit Index (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi)	0.986	>0,95	>0,90	İyi Uyum
GFI	Goodness of Fit Index (Uyum İyiliği İndeksi)	0.972	>0,90	>0,85	İyi Uyum
AGFI	Adjusted Goodness of Fit Index (Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi)	0.942	>0,90	>0,80	İyi Uyum

Yapısal Eşitlik Modeli çerçevesinde yapılan analizlerde anlamlı olmayan değerlerin bulunmadığı, uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir olduğu ve modelin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 18. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki Etkileşimin Değerlendirilmesi

			Standardize Regresyon Katsayısı (β)	Kritik Oran (C.R.)	P
KSE	<---	Bağlılık	-2,491	-1,177	,039
Psikolojik Sağlamlık	<---	Bağlılık	,917	6,016	,000
KSE	<---	Psikolojik Sağlamlık	-1,843	,953	,041

Anne-Baba-Akran Bağlılık düzeyinin KSE (Psikolojik Belirtiler) üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde; bağlılık, psikolojik belirtileri ($\beta = -2,491$ %95 GA, $p = ,039$) negatif olarak etkilemektedir. Bir birim bağlılık düzeyi arttığında, psikolojik belirti düzeyi %249 oranında azalacaktır. Anne-baba-akran bağlılık düzeyi psikolojik sağlamlığı ise pozitif yönde etkilemektedir ($\beta = ,917$ %95 GA, $p = ,000$). Bir birim bağlılık arttığında, psikolojik sağlamlığın %91,7 oranında artacağı belirlenmiştir. Psikolojik sağlamlık ise psikolojik belirtileri ($\beta = -1,843$ %95 GA, $p = ,041$) pozitif olarak etkilemektedir. Bir birim psikolojik sağlamlık arttığında, psikolojik belirtiler %184 oranında azalacaktır:

Şekil 1. Ergenlerde (12-18 Yaş) Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Psikolojik Sağlamlığın Aracı Rolü

Tablo 19. Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Aracılık Etkisi ile Değişimin Değerlendirilmesi

	Standardize Regresyon Kat-sayısı (β)	*p
Anne-Baba-Akran Bağlılık Düzeyinin KSE Üzerindeki Toplam Etkisi	-,802	,000
Anne-Baba-Akran Bağlılık Düzeyinin KSE Üzerindeki Direk Etkisi	-2,491	
Psikolojik Sağlamlık Aracılığı ile Anne-Baba-Akran Bağlılık Düzeyinin KSE Üzerindeki İndirekt Etkisi	1,690	,002

Anne-Baba-Akran Bağlılık Düzeyinin KSE (Psikolojik Belirtiler) Üzerindeki toplam etkisi negatif olarak %80,2 ($\beta = -,802$, %95 GA, $p = ,000$, $[,563/6,398]$) oranına sahipken, psikolojik sağlamlığın modele dahil edilmesi ile birlikte negatif etkisi %169 oranında artmıştır. ($\beta = 1,690$, %95 GA, $p = ,000$, $[,563/6,398]$) değişmiştir. Buna göre, psikolojik sağlamlık aracılık etkisinin %169 olarak bulunduğu, modele dahil edildiğinde anne-baba-akran bağlanma düzeyinin, psikolojik belirtilere olan etkisinde negatif yönde artırıcı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir ($\beta = -2,491$, %95 GA, $p = ,000$, $[,563/6,398]$). Ergenlerde anne-baba-akran bağlılığı bir birim arttığında, psikolojik belirtilerin görülme düzeyi %80,2 oranında azalmaktadır. Psikolojik sağlamlık bu sürece dahil edildiğinde söz konusu psikolojik belirtilerin görülme düzeyinin %169 oranında daha da azalacağı ve %249 olacağı tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlık, anne-baba-akran bağlılığını desteklemekte ve psikolojik belirtiler üzerindeki negatif etkiyi azaltmaktadır.

Tablo 20. Ergenlerde (12-18 Yaş) Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Psikolojik Sağlamlığın Aracılık Etkisinin Değerlendirilmesi (Yapısal Eşitlik Modellemesi ile Aracılık Etkisi)

Aracı Etki	Standartlaştırılmış Endirekt Etki (β)	Bootstrap (Lower Bound/Upper Bounds) %95 GA
Bağlılık → Psikolojik Sağlamlık → KSE	1,690	,563/6,398

Yapısal eşitlik modellemesinden elde edilen bulgulara göre, bağlanma ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlık anlamlı bir aracı değişken olarak işlev görmektedir. Aracılık analizinde, bağlanmadan psikolojik sağlamlığa ve oradan psikolojik belirtilere uzanan dolaylı yolun standartlaştırılmış katsayısı $\beta = 1.690$ olarak hesaplanmıştır. Bu değer, psikolojik sağlamlığın aracılığıyla bağlanmanın psikolojik belirtiler üzerindeki dolaylı etkisinin oldukça güçlü olduğunu göstermektedir.

Bu yüksek β değeri, dolaylı etkinin sadece istatistiksel olarak anlamlı değil, aynı zamanda etki büyüklüğü açısından da dikkate değer olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek olan ergenlerde, bağlanma stillerinin psikolojik belirtiler üzerindeki olumsuz etkisinin önemli ölçüde zayıfladığını göstermektedir.

Dolaylı etkiye ilişkin bootstrap analizinden elde edilen %95 güven aralığının [0.563, 6.398] arasında bulunması ve bu aralığın sıfırı içermemesi, aracılık etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu teyit etmektedir. Psikolojik sağlamlığın, bağlanmanın etkisini bu denli güçlü bir şekilde taşıması, bu değişkenin hem koruyucu hem de düzenleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, ergenlik döneminde bağlanma biçimlerinin psikolojik belirtiler üzerindeki etkisini ve bu etkileşimde psikolojik sağlamlığın aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, söz konusu değişkenlerin demografik faktörlerle olan ilişkileri de değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılan 403 ergenin %50,9'u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Sınıf düzeyine göre dağılım büyük ölçüde dengelidir; ancak 8. ve 12. sınıflar daha yoğun temsil edilmiştir. Kardeş sayısı bakımından çoğunluk iki kardeşe sahipken, doğum sırası açısından ilk çocuklar daha fazla orandadır. Anne ve babaların eğitim düzeyi genellikle ortaokul seviyesindedir.

Cinsiyet değişkenine göre bağlanma ölçeği ve psikolojik sağlamlık düzeyleri incelendiğinde, yalnızca baba ile bağlanmada anlamlı bir fark gözlenmiştir. Kadın katılımcılar, depresyon, olumsuz benlik algısı, anksiyete, hostilite ve genel psikolojik belirti düzeylerinde erkeklere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almıştır.

Bağlanma stilleri, psikolojik sağlamlık ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler, ergen psikolojisi literatüründe önemli bir yere sahiptir. Bowlby (1975) ve Ainsworth'un (1989) bağlanma kuramları, erken çocuklukta kurulan anne-baba ilişkilerinin bireyin yaşam boyu psikososyal gelişimini etkilediğini vurgulamaktadır. Güvenli bağlanmanın bireylerin duygusal dengeyi sağlamaları ve stresle başa çıkmaları üzerinde olumlu etkileri olduğu belirtilirken, güvensiz bağlanmanın psikolojik sorunlara zemin hazırladığı ifade edilmektedir (Young & Klosko, 2017; Beck, 2001).

Bağlanma stilleri ile cinsiyet arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Çelik vd. (2017) anneye güvenli bağlanmanın sosyal kökenli mükemmeliyetçilikle negatif ilişkili olduğunu belirtmiştir. Yu vd. (2012) ise kızların annelerine ve akranlarına, erkeklerin ise babalarına daha yüksek düzeyde bağlandığını ortaya koymuştur. Buna karşın, Şipit (2019) ve Haleplioğlu (2017) yetişkin bireylerde bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı fark olmadığını rapor etmişlerdir. Akpınar (2019) erkeklerin ebeveynlerine daha yüksek bağlanma skorlarına sahip olduğunu belirtirken, Çelikkaleli ve Avcı (2016) erkeklerde kaçınan bağlanma stiline kadınlar göre daha yaygın olduğunu, Yiğit (2020) ise kadınların kaygılı-kararsız bağlanma puanlarının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular, bağlanma stillerinin cinsiyet ve yaş gibi değişkenler bağlamında çok boyutlu olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Psikolojik sağlık düzeyi genellikle cinsiyet açısından anlamlı fark göstermemektedir; ancak bazı araştırmalarda (Tümlü & Recepoğlu, 2013) kadınların daha yüksek düzeyde psikolojik sağlık sergilediği belirtilmiştir. Benzer şekilde, sınıf düzeyine göre psikolojik sağlamlıkta anlamlı fark bulunmamakla birlikte, belirli sınıflarda (örneğin 7. ve 8. sınıflarda) baba bağlılığında farklılıklar gözlenmiştir (Bulut, 2016; Topçu, 2017). Psikolojik belirtiler açısından ise kadınların depresyon, anksiyete ve diğer belirtilerde erkeklere kıyasla daha yüksek düzeylerde olduğu görülmüştür.

Aile yapısının, bağlanma ve psikolojik sağlık üzerindeki etkisi literatürde sıkça vurgulanmaktadır. Anne-baba birlikteliği, çocukların anne ve babaya yönelik bağlanma düzeylerini artırmakta ve psikolojik sağlık üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Özcan, 2005; Nair & Murray, 2005). Boşanma ya da ayrı yaşama durumları ise bağlanma düzeylerini düşürmekte, psikolojik belirtilerin artmasına yol açmaktadır (Özcan, 2005). Ebeveynlerin eğitim düzeyi ise özellikle baba eğitim düzeyinin psikolojik sağlık üzerinde pozitif etkisi olduğu, anne eğitiminin ise daha sınırlı etkiler gösterdiği çalışmalarda ifade edilmiştir (Topbay, 2016; Akkuş, 2015; Sarıkaya, 2019).

Sosyal destek algısının psikolojik sağlık üzerindeki önemi literatürde güçlü biçimde vurgulanmaktadır (Topbay, 2016; Bulut, 2016). Önemli yaşam olayları ise psikolojik sağlamlığı olumsuz etkileyebilmektedir (Turgut, 2015). Kardeş sayısı ve doğum sırası gibi aile içi demografik değişkenlerin bağlanma ve psikolojik sağlık üzerindeki etkileri ise anlamlı bulunmamıştır.

Bağlanma stilleri ve psikolojik sağlık arasındaki olumlu ilişkiye ek olarak, bu iki değişkenin psikolojik belirtilerle negatif yönde anlamlı ilişkileri bulunmaktadır. Anne, baba ve akran bağlılığı arttıkça depresyon, anksiyete, somatizasyon, hostilite gibi belirtiler azalmaktadır; psikolojik sağlık düzeyi yüksek bireylerde ise bu belirtiler daha az gözlenmektedir (Demirsu, 2018; Çutuk vd., 2017; Ran vd., 2020). Ayrıca, bağlanma ve psikolojik sağlık, ergenlerin stresle başa çıkma stratejileri ve duygusal düzenleme becerileri üzerinde koruyucu bir rol oynamaktadır (Orhan, 2024; Aldao vd., 2010; Kır vd., 2021).

Özetle, literatür ergenlerde anne-baba ve akran bağlılığı ile psikolojik sağlık düzeylerinin, psikolojik belirtilerin görülme sıklığını azaltmada önemli koruyucu faktörler olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, bağlanma stilleri ve psikolojik sağlık arasındaki etkileşimin, ergenlerin ruh sağlığının desteklenmesinde merkezi bir rol oynadığı söylenebilir.

Elde edilen bulgular, psikolojik sağlamlığın ergenlerde bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide anlamlı bir aracı rol üstlendiğini göstermektedir. Bu durum, anne, baba ve

akrana yönelik güvenli bağlanma düzeylerinin yükselmesinin, psikolojik belirtileri doğrudan azaltmasının yanı sıra psikolojik sağlamlığı güçlendirerek ruh sağlığını olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır. Diğer bir ifadeyle, güvenli bağlanma, ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyini artırmakta ve bu artış, depresyon, anksiyete, olumsuz benlik algısı, hostilite ile somatizasyon gibi psikolojik belirtilerin azalmasına katkı sağlamaktadır.

Bu sonuçlar, psikolojik sağlamlığın bağlanma stilleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide koruyucu ve düzenleyici bir işlev gördüğünü desteklemektedir. Literatürde de benzer biçimde, psikolojik sağlamlığın stresle başa çıkma becerilerini güçlendirerek psikopatolojik riskleri azalttığı belirtilmektedir (Masten, 1994; Demirsu, 2018). Bu bağlamda, psikolojik sağlamlık yalnızca bireysel bir özellik olmayıp, bağlanma temelli etkilerin psikolojik belirtiler üzerindeki etkisini şekillendiren kritik bir psikososyal faktör olarak ele alınmalıdır. Araştırmada yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak psikolojik sağlamlığın aracı rolü incelenmiş ve sağlamlığın, bağlanma ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi anlamlı ve güçlü biçimde aracıladığı tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, psikolojik sağlamlık, bağlanmanın psikolojik belirtiler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltarak bu etkileşimin daha olumlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Bulgular, psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek ergenlerde anne, baba ve akran bağlanmasının psikolojik belirtiler üzerindeki olumsuz etkilerinin belirgin ölçüde azaldığını ortaya koymaktadır. Güçlü bağlanma ilişkileriyle desteklenen psikolojik sağlamlık, ergenlerin ruh sağlığını koruyan önemli bir faktör olarak işlev görmektedir. Bu bulgu, psikolojik sağlamlığın bireylerin stresle başa çıkma kapasitesini, duygusal esnekliklerini ve psikolojik dayanıklılıklarını destekleyen temel bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçlar, psikolojik sağlamlığın koruyucu rolünü ortaya koyan önceki çalışmalarla uyumludur (Masten, 2001; Werner & Smith, 1992). Psikolojik sağlamlığın sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda bağlanma gibi ilişkisel süreçlerde de önemli bir tampon işlevi üstlendiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, ruh sağlığı alanında ergenlerle çalışan uzmanların yalnızca bağlanma ilişkilerini güçlendirmeye değil, aynı zamanda psikolojik sağlamlığı artırmaya yönelik müdahaleler geliştirmeleri önerilmektedir. Gelecek araştırmalarda, bu aracılık etkisinin farklı gelişim dönemleri ve kültürel bağlamlarda nasıl işlediği daha ayrıntılı olarak incelenebilir. Ergenlerin zor yaşam şartları, sıkıntı ve güçlükler karşısında psikolojik dayanıklılığını artırmaya yönelik okullarda rehberlik birimi olarak çalışmalar yapılarak onları sosyal etkinlik ve aktivitelere yönlendirmek faydalı olabilir. Çocuk ve gençlerin, problemler karşısında başa çıkma becerileri ve sağlıklı iletişim kurma becerileri geliştirilerek psikolojik dayanıklılığı desteklenmelidir. Çalışmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan devlet okullardan toplanan verilerle sınırlı olduğu için ileride yapılacak çalışmaların daha büyük örneklemelerle yürütülmesi ve farklı okul türlerinin de araştırmaya dahil edilmesi önerilebilir.

Yazarların Katkı Oranı

Birinci Yazar'ın çalışmaya katkısı %50, İkinci Yazar'ın çalışmaya katkısı %50 oranındadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar(lar) herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir(ler).

Kaynakça

- Açıkgöz, M. (2016). *Çukurova üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ile mizah tarzları ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No. 443054) [Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alagöz, P. A. (2019). *14-18 yaş arasındaki ergenlerin bağlanma stilleri ile sosyal anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki*. (Tez No. 587744) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., & Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical psychology review*, 30(2), 217-237. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.11.004>
- Andiç, S. (2013). *Ergenlik döneminde zihni meşgul eden konularla ilişkili değişkenler: Bağlanma tarzları, öz-şefkat ve psikolojik belirtiler*. (Tez No. 339197) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Akar, A. (2018). *Psikolojik sağlamlık programının ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyine etkisi*. (Tez No. 495589) [Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akkuş, Z. (2015). *Ergenlerde psikolojik dayanıklılığın özgüven ve anne baba tutumları ile ilişkisi*. (Tez No. 418024) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akpınar, E. H. (2019). *Üniversite öğrencilerinin rastgele cinsel yaşantıları ile bağlanma stilleri ve yalnızlık algısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No. 580216) [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arslan, G. (2015). Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin (ÇGPSÖ) psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12. <https://doi.org/10.12984/eed.23397>
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 16(5), 427-454. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF02202939>
- Avcı, R., & Çelikkaleli, Ö. (2016). Peer victimization, trait anger, and alienation as predictors of violence tendency in adolescents. *Journal of Educational Sciences Research*, 6(2), 151-167. <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2016.62.9>
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi*. (Tez No. 497319) [Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=6b6000ae9911fa9f9ec6345048b5a20501bdcedf>

- Beck, A. T. (2001). Bilişsel terapi. Bilişsel Davranışçı Psikoterapide Yeni Gelişmeler, 17.
- Bindal, G. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlamlığın (resilience), çocukluk çağındaki travma ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi*. (Tez No. 498780) [Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bowlby, J. (1975). *Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Bulut, B. (2016). *Ergenlerin anksiyete, sosyal destek ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Tez No. 433837) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cantazaro, A., & Wei, M. (2010). Adult attachment, dependence, self-criticism, and depressive symptoms: A test of a mediational model. *Journal of personality*, 78(4), 1135-1162. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00645.x>
- Cevizci, O., & Müezzini, E. E. (2019). Sağlık çalışanlarında psikolojik belirtilerin ve psikolojik dayanıklılığın incelenmesi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3), 166-172. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.19.1.21>
- Çelik, H., Ekşi, H., & Gülsu, N. (2017). Orta çocukluk döneminde güvenli bağlanma ile mükemmeliyetçiliğin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(47), 53-68. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/631361>
- Çutuk, S., Beyleroğlu, M., Hazar, M., Akkuş Çutuk, Z., & Bezci, Ş. (2017). The investigation of the relationship between psychological resilience levels and anxiety levels of judo athletes. *Nigde University journal of physical education & sport sciences/Nigde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1).
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide kaygı duyarlılığının ve psikolojik dayanıklılığın aracı rolleri*. (Tez No. 509384) [Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Derogatis, L. R. (1992). SCL-90-R: Administration, scoring & procedures manual-II for the (revised) version and other instruments of the psychopathology rating scale series. *Clinical Psychometric Research*, 1-16. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1573668924477902592>
- Demircioğlu, H., & Yoldaş, C. (2019). Çocukluk ve ergenlik döneminde psikososyal risk faktörleri ve koruyucu unsurlar. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 18(1), 40-48. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/838476>
- Doğan, T., & Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330. <https://doi.org/10.18863/pgy.750839>
- Doron, G., Moulding, R., Nedeljkovic, M., Kyrios, M., Mikulincer, M., & Sar-El, D. (2012). Adult attachment insecurities are associated with obsessive compulsive disorder. *Psychology and psychotherapy: theory, research and practice*, 85(2), 163-178. <https://doi.org/10.18863/pgy.750839>

- Eriş, Y., & İkiz, F. E. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 8(6). <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423932678.pdf>
- Ein-Dor T., Doron, G., Solomon, Z., Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2010). Together in pain: Attachment-related dyadic processes and posttraumatic stress disorder. *Journal of Counseling Psychology*, 57(3), 317-327 <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0019500>
- Garnezy, N. (1993). Vulnerability and resilience. In D. C. Funder, R. D. Parke, C. Tomlinson-Keasey, & K. Widaman (Eds.), *Studying lives through time: Personality and development* (pp. 377-398). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10127-032>
- Gizir, C. (2007). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(28), 113-128. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200204>
- Guzey, M., & Başbuğ, S. (2016). Ergenlerde zihinsel ve gelişimsel değerlendirmede çoklu bileşenlerin rolü üzerine bir gözden geçirme. *Türkiye Klinikleri Psychology-Special Topics*, 1(1), 44-54. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-ergenlerde-zihinsel-ve-gelisimsel-degerlendirmede-coklu-bilesenlerin-rolu-uzerine-bir-gozden-gecirme-74193.html>
- Wang, M.C., & Gordon, E.W. (Eds.). (1994). Educational Resilience in inner-city America: Challenges and Prospects (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203052723>
- Gökçen, G. (2015). Madde kullanan ve kullanmayan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. (Tez No. 394938) [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Haleplioglu, A. S. (2017). Üniversite öğrencilerinde bağlanma stillerinin psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı açısından incelenmesi. (Tez No. 485492) [Yüksek lisans Tezi, Üsküdar üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kamkar, K., Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2012). Insecure attachment to parents and depressive symptoms in early adolescence: Mediating roles of attributions and self-esteem. *International Journal of Psychological Studies*, 4(2), 3. <http://dx.doi.org/10.5539/ijps.v4n2p3>
- Karcı, A., & Çelik, S. B. (2024). Ergenlerde algılanan stres, akademik öz yeterlik ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 186-214. <https://doi.org/10.37217/tebd.1324851>
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 33-46. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/797258>
- Kır, Ö., Kozan, H. İ. Ö., & Koç, H. (2021). Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin bağlanma stilleri ve duygu düzenleme becerileri açısından incelenmesi. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, 1(1), 1-17. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2261126>
- Kocayörük, E. (2010). A Turkish Adaptation of the Inventory of Parent and Peer Attachment: The Reliability and Validity Study. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (40). <https://research.ebsco.com/c/ylm4lv/viewer/pdf/xbyq2xod2b>

- Kumpfer, K. L. (2002). Factors and processes contributing to resilience: The resilience framework. *Resilience and development: Positive life adaptations*, 179-224. https://doi.org/10.1007/0-306-47167-1_9
- Liebenberg, L., Ungar, M., & Vijver, F. V. D. (2012). Validation of the child and youth resilience measure-28 (CYRM-28) among Canadian youth. *Research on social work practice*, 22(2), 219-226. <https://doi.org/10.1177/1049731511428619>
- Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. M. C. Wang & E. W. Gordon (Ed.), *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects* (pp. 3-25).
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American psychologist*, 56(3), 227. DOI: 10.1037//0003-066X.56.3.227
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, 53(2), 205. <https://www.fau.edu/education/faculty/gbrigman/documents/sss-articles/masten-coatsworth-98.pdf>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. *World psychiatry*, 11(1), 11-15. <https://doi.org/10.1016/j.wpsyc.2012.01.003>
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570. <https://doi.org/10.5455/cap.20110324>
- Nair, H., & Murray, A. D. (2005). Predictors of attachment security in preschool children from intact and divorced families. *The Journal of genetic psychology*, 166(3), 245-263. <https://doi.org/10.3200/GNTP.166.3.245-263>
- Norman, E. (2000). *Introduction: The strengths perspective and resiliency enhancement—A natural partnership*. In *Resiliency enhancement: Putting the strength perspective into social work practice* (pp. 1-16). Columbia University Press.
- Orhan, M. (2024). *Psikolojik sağlamlığın yordayıcıları olarak bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tarzları ve problem çözme becerileri*. (Tez No. 901853) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, M. O., & Uluşahin, A. (2018). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Özcan, B. (2005). *Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması*. (Tez No. 204978) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ran, L., Wang, W., Ai, M., Kong, Y., Chen, J., & Kuang, L. (2020). Psychological resilience, depression, anxiety, and somatization symptoms in response to COVID-19: A study of the general population in China at the peak of its epidemic. *Social science & medicine*, 262, 113261. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113261>
- Ramirez E. R. (2007). Resilience: A concept analysis. *Nursing Forum*, 42, 73-82. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.2007.00070.x>
- Rutter, M. (1999). Resilience concepts and findings: Implications for family therapy. *Journal of family therapy*, 21(2), 119-144. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.00108>

Sarikaya, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme yaşantıları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki*. (Tez No. 588572) [Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Çakar, F. S., Karataş, Z., & ÇAKIR, M. A. (2014). Yetişkin yılmazlık ölçeği: Türk kültürüne uyarlanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 22-39. <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/91823/makaleler/32/1/arastirmax-yetiskin-yilmazlik-olcegi-turk-kulturune-uyarlanmasi.pdf>

Shorey, H. S., & Snyder, C. R. (2006). The role of adult attachment styles in psychopathology and psychotherapy outcomes. *Review of general psychology*, 10(1), 1-20. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.10.1.1>

Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R., & Çekem, B. (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi. *Turkish Journal of Psychology/Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63). <https://www.tpd.com.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443320090000m000122.pdf>

Şahin, N. H. ve Durak, A. (1994). Kısa Semptom Envanteri: Türk gençleri için uyarlanması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 44-56. <https://toad.halileksi.net/wp-content/uploads/2022/07/kisa-semptom-envanteri-kse-toad.pdf>

Şahin, H. N., Uğurtaş, S., & Batıgün, D. A. (2002). Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler için kullanımının geçerlik, güvenilirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 125-135. <https://psycnet.apa.org/record/2002-15220-005>

Şipit, G. (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri*. (Tez No. 535553) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Baskı). MA: Pearson.

Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi*. (Tez No. 432641) [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tonga, Z. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının karar stratejileri ve durumluk sürekli kaygı düzeylerine göre incelenmesi*. (Tez No. 366298) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Topçu, F. (2017). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde beş faktör kişilik özelliklerinin yordayıcı etkisinin incelenmesi*. (Tez No. 480385) [Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tuğlacı, P. (2002). *Tıp sözlüğü* (9. baskı). Türkmen Kitabevi

Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi*. (Tez No. 395175) [Yüksek Lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Tümlü, G. Ü., & Receptoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 205-213. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1711515>

- Warren, S. L., Huston, L., Egeland, B., & Sroufe, L. A. (1997). Child and adolescent anxiety disorders and early attachment. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(5), 637-644. <https://doi.org/10.1097/00004583-199705000-00014>
- Wei, M., Mallinckrodt, B., Larson, L. M., & Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, depressive symptoms, and validation from self versus others. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 368. Doi: 10.1037/0022-0167.52.3.368
- Werner, E. E., & Smith, R. S. (1992). *Overcoming the odds: High risk children from birth to adulthood*. Cornell University Press.
- Yiğit, Y. (2020). *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No. 628718) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yu, G., Wang, Y., & Liu, C. (2012). Improving public service quality from a developmental perspective: Empathy, attachment, and gender differences. *Public Personnel Management*, 41(5), 9-20. <https://doi.org/10.1177/009102601204100502>
- Young, J. E., & Klosko, J. S. (2017). *Hayatı yeniden keşfedin* (S. Kohen ve D. Güler, Çev.). Psikonet Yayınları.